

בס"ד, י"ג טבת התשפ"ו

זבחים ק"י – דיני הקטרות בחוץ, גם בקומץ ושיריים, וזריקת דמים וניסוך מים בחוץ.

שאלות:

1. אריה הוציא שלושה לוגים יין לנסך מחוץ לעזרה, ונשפך לו לוג אחד בחוץ האם הוא חייב?

המשך דין הקטרות בחוץ

בסוף הדף הקודם **רבא** הסביר את מחלוקת **רבי אליעזר** ו**חכמים** בעניין קביעות כלי, בדף שלנו הוא מדגים את שיטת **חכמים** (שקביעות כלי היא לא דבר משמעותי) לעניין ניסוך יין: אם הוא קבע ששה לוגין לפר ומשך מהן ארבעה לוגין והקריבן בחוץ – הוא חייב (כי הם ראויים לאיל), וכך אם קבע ארבעה לוגין ומשך מהן שלשה – הוא חייב (כי הם ראויים לכבש). אבל אם חסרו כל שהוא משיעור שלשה לוגין – הוא פטור (כי הם לא ראויים בפנים).

○ בדף הקודם ראינו שלושה הסברים (של **רבה**, **אביי** ו**רבא**) למחלוקת **רבי אליעזר** ו**חכמים**. **רב אשי** בדף שלנו תומך בתירוץ של **אביי** (שהמחלוקת היא האם לומדים על הקטורת של יום הכיפורים מהקטורת שבהיכל) והוא מתרץ את קושיית **רבא** על **אביי** איך אפשר ללמוד פנים מחוץ: שיש הבדל כי ניסוך לא לומדים מהקטרה (אפילו ששניהם בחוץ), אבל הקטרה מהקטרה לומדים (אפילו פנים מחוץ).

○ הגמרא **שואלת**: האם חסרון שקרה בחוץ נחשב חסרון לדעת **חכמים**, והאם הם יפטרו כשהדבר שמוקטר נחסר אחרי שהוא יצא החוצה? השאלה היא: האם מכיוון שהוא יצא החוצה הוא נפסל ממילא, מה זה משנה אם הוא חסר? לחילופין, התורה אמרה שמה שיצא החוצה והוקרב בחוץ – חייבים עליו (זה עיקר הדין), אז פסול של יוצא שונה מפסול חסר, ואולי בחסר **חכמים** יפטרו.

▪ **אביי** מנסה להביא ראייה מ**רבי אליעזר** (שהוא פוטר על הקטרה חסרה), אבל **רבה בר רב חנן** מקשה עליו שהרי **רבי אליעזר** פוטר על הקטרה חסרה גם כשכל הדבר המוקטר קיים בשלמות.

▪ **אביי** עונה לו שהוא שמע בפירוש מ**רב שחכמים** מודים במצב שהדבר המוקטר הוא לא בשלמות שהוא פטור (הם חולקים רק כשהוא מקטיר דבר חסר מתוך דבר שלם). אבל גם מזה לא ניתן להוכיח כי יכול להיות **שחכמים** מודים רק כשזה חסר בפנים, אבל כשזה חסר בחוץ יכול להיות שהם מחייבים. והגמרא לא מצליחה לפתור את הקושיה.

○ המשנה אמרה שהמקריב קדשים ואימורים בחוץ – חייב (על האימורים), ומדובר כשלאימורים מחובר בשר. הגמרא **מקשה**: הרי יש חציצה בין האימורים למזבח (בגלל הבשר שלא ראוי להקרבה)? ומביאה שלושה תירוצים:

▪ **שמואל** אומר: הוא חייב כי הוא הפך אותם (החלבים למטה, נוגעים במערכה).

▪ **רבי יוחנן** אומר: הוא חייב אפילו אם לא הפכן, והמשנה היא כדעת **רבי שמעון** (שאמר שבחוץ אפילו העלה על הסלע הוא חייב, ובטח אם העלה ע"ג בשר).

▪ **רב** אומר: אין חציצה, כי מין במינו אינו חוצץ (בשר ואימורים הם מין אחד).

2. יואב הקטיר מחוץ לעזרה מנחה שלא נקמצה הוא חייב כרת?

דין הקומץ וביטול שירים

- המשנה אומרת שמנחה שלא נקמצה והקריבה בחוץ – פטור (כי היא לא ראויה לפנים).
 - אם קמץ וחזר קומצה לתוך השיריים והקריבה בחוץ – חייב (כי היא כשירה בפנים). החיוב הוא מכיוון שבמנחות המשנה אומרת שכשהקומץ התערב בשיריים בדיעבד זה עלה לבעלים (היא כשירה בפנים).
 - הגמרא מקשה: מדוע לא יבטלו השירים (שהם הרוב) את הקומץ (שהוא המיעוט), ואז זה כאילו מקטיר רק שיריים שבפנים זה פסול ולכן הוא יהיה פטור בחוץ?
 - **רבי זירא מתרץ**: שכמו שנאמרה הקטרה בקומץ ("הקטיר הלהן את אֲזְכָּרְתָּהּ הַמְזַבְּחָה"), כך נאמרה הקטרה בשיריים שנאמר עליהם "לא תקטירו מִמֶּנּוּ אֲשֶׁה לְדִי" (לשון בל תקטירו): וכמו שבהקטרת הקומץ אין קומץ מבטל את חברו (כי כל העולים למזבח לא מבטלים אחד את השני, שזה כמו שלומדים מדם הפר שהוא הרוב שלא מבטל את דם השעיר ביום הכיפורים), ככה גם השיריים לא מבטלים את הקומץ.
3. גרשון הקטיר רק את הלבונה ולא את הקומץ, האם הוא יכול לאכול חצי מהמנחה?

הקטרת קומץ ולבונה בחוץ

- המשנה אומרת שהקומץ והלבונה שהקריב את אחד מהן בחוץ – חייב. **ר' אליעזר** פוטר עד שיקריב את השני (כי שניהם מתירים את שירי המנחה לאכילה, ו**רבי אליעזר** דורש שיקרב כל המתיר בחוץ). והמשנה מביאה מחלוקת דומה גם על שני בזיכי הלבונה של לחם הפנים.
- אם הקריב אחד בפנים ואחד בחוץ – הוא חייב (כי זה גמר את ההתרה של המנחה).
- **ר' יצחק נפחא שואל**: הקטרת הקומץ לבדו – האם הוא מתיר כנגדו בשירים ("מישרא שרי") וכשהוא אוכל מתברר שהוא אכל את החצי המותר, או רק מקליש את איסור של כל השיריים ("קלושי מיקלש") ושני המתירים ביחד מתירים את הכל ביחד?
- הגמרא מבררת את השאלה על פי שיטות שונות של תנאים:
 - אם השאלה היא כדעת **ר' מאיר** (במסכת מנחות) – הוא מתיר בוודאות חצי, כי לדעתו מפגלין בחצי מתיר, אז חצי מתיר, מתיר את שירי המנחה שכנגדו אחרת מחשבה לא מועילה.
 - אם השאלה היא לפי דעת **חכמים** (במסכת מנחות) – הוא לא מתיר ולא מקליש, כי הם סוברים שאין מפגלין בחצי מתיר (וצריך לומר **שרבי אליעזר** במשנתנו גם סובר כדעת **חכמים** אלו, כי הוא סובר שהמקטיר בחוץ פטור אם הוא לא מקטיר הכל ביחד, סימן שהוא לא מפגל בחצי מתיר).
- מסקנת הגמרא שהשאלה נשאלה לפי דעת **חכמים** במשנה שלנו (שאפילו הקטרה של אחד מן המתירים בחוץ מחייבת, אבל לא בהכרח מפגלים בחצי מתיר), ואז השאלה היא האם אחד מהם מתיר או מקליש. והשאלה נשארה בתיקו.

4. יוסף ניסך לוג מים על מזבח בחוץ בחנוכה. האם הוא חייב כרת?

חיוב זריקת דמים וניסוך מים בחוץ

המשנה מוסיפה שלוש הלכות בעניין הקרבה בחוץ: הזורק מקצת דם בחוץ – הוא חייב. ר' אלעזר אומר: אף המנסך מי החג בחג בחוץ – חייב. ר' נחמיה אומר: שירי הדם שהקריבו בחוץ – חייב.

- **רבא** אומר: שרי אלעזר מודה בדמים כלומר, בעניין זריקת הדם שהמשנה אמרה שאפילו אם הוא זרק מקצתם – הוא חייב. (וברור שבחטאות החיצוניות מאחר שמתנה אחת מהן מכפרת שאפילו אם זרק מתנה אחת בחוץ הוא חייב, לדעת ר' אלעזר אפילו בחטאות הפנימיות שכל מתנה מהן מעכבת, גם חייב בחוץ על מקצת כי ר' אלעזר ור' שמעון אמרו שאם נשפך הדם של יום הכיפורים לאחר מתנה אחת, מביא שעיר חדש ומתחיל ממקום שפסק. סימן שהמתנות החלקיות שנתן קודם, תקפות.
- ר' אלעזר אמר במשנה שגם מי שמנסך מי חג בחג – חייב. ר' יוחנן אומר בשם ר' מנחם יודפאה: שרי אלעזר אמר את הדין שלו בשיטת ר' עקיבא רבו, שאמר שניסוך המים דאורייתא (מן התורה). הוא למד מהמילה "וְנִסְּכֶיךָ" ("בְּשֵׁנֵי נִסְּכִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר: מֵיִם וְיַיִן").
 - **ריש לקיש** מקשה שאם ככה, גם ניסוך המים צריך להיות שלשה לוגין וגם בשאר ימות השנה, בגלל ההיקש ביניהם בפסוק. הגמרא מתרצת שלר' מנחם יודפאה נשמטה ההלכה שניסוך המים, כמו גם עשר נטיעות וערבה, הם הלכה למשה מסיני. (ואם ככה גם לדעות אחרות חוץ מר' עקיבא ניסוך המים מהתורה ולא לימוד מהיקש, ולכן ר' אלעזר לא חייב לסבור שצריך שלשה לוגין.
- הברייתא אומרת: שהמנסך שלשת לוגין מים בחג בחוץ – חייב. ר' אלעזר אומר: והוא שמלאן לשם חג – חייב. והגמרא מביאה שלוש דעות של אמוראים להסבר המחלוקת:
 - **רב נחמן בר יצחק** אומר: הם חלוקים בשאלה האם יש שיעור במים: **תנא קמא** אומר שהוא חייב על שלשה לוגין וגם אם זה כלי של יותר משלשה לוגין (הכלי קידש אותם), אבל ר' אלעזר חולק ואומר שצריך למלא אותם שלושה לוגין בדיוק כמו שהיו ממלאים את שלושת הלוגים בחג, בצלוחית של זהב מחזקת שלושה לוגים מהשילוח, כי למים יש שיעור והם לא מתאימים לכלי שרת אחר ולכן הוא לא יכול לקדש אותם.
 - **רב פפא** אומר: שהם חלוקים בשאלה האם הקריבו נסכים במדבר: לדעת **תנא קמא** הקריבו נסכים במדבר 40 שנה באוהל מועד ולכן פרשת נסכים בפרשת שלח לך לא באה ללמד כי תבואו אל הארץ ותקריבו נסכים הכוונה לבמת ציבור, אלא לבמת יחיד בשעת היתר הבמות וכמובן לא היה שם כלי שרת לכן על מנת להתחייב בחוץ לא צריך בכלל כלי שרת. **ורבי אלעזר** חולק וסובר שמה שהפרשה אומרת כי תבואו לארץ שתקריבו נסכים הכוונה לבמת ציבור אחרי 14 שנים של ירושה וישיבה. ובבמת יחיד לא היו נסכים. ולכן הוא דורש קדושת כלי שרת על מנת להתחייב בחוץ.
 - **רבינא** בתחילת הדף הבא אומר: שכולם מסכימים שקרבו נסכים במדבר, ולכן לא צריך כלי שרת בחוץ בשביל להתחייב על ניסוך יין כי הפרשה מדברת על במת יחיד בלי כלי שרת. הם חלוקים בשאלה האם לומדים ניסוך מים מניסוך יין: **תנא קמא** סובר שלומדים מים מיין (ולכן הוא חייב על ניסוך מים בבמת יחיד). ר' אלעזר חולק ואומר שלא לומדים ולכן למים צריך שלשה לוגין בכלי שרת.